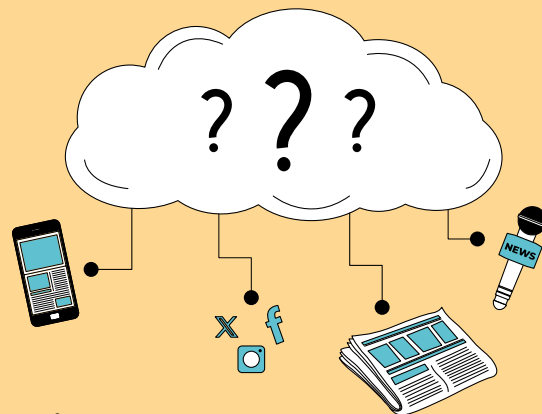

PRAWDA CZY FAŁSZ?

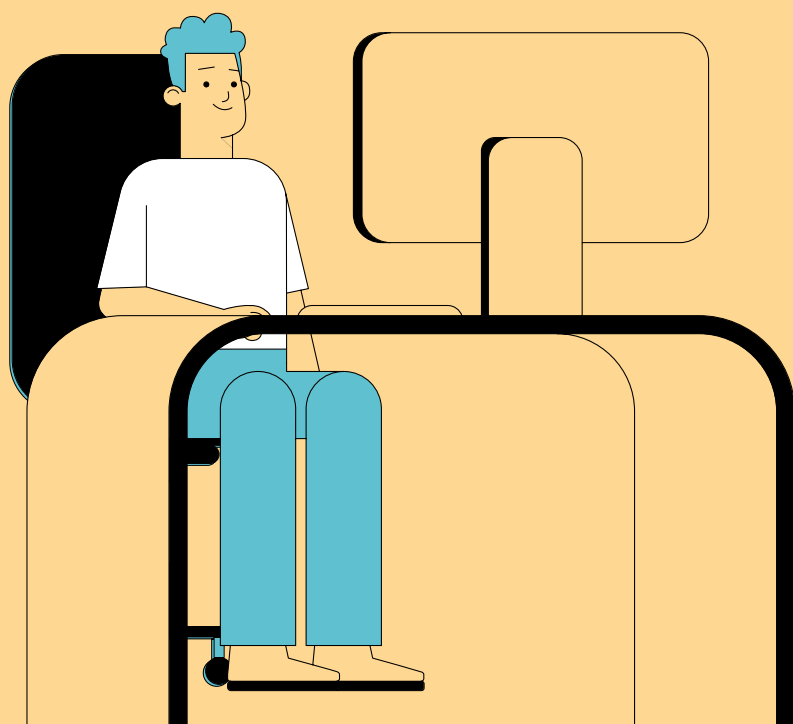
Wspieranie uczniów w krytycznej ocenie informacji publikowanych w internecie

Na całym świecie uczniowie wykorzystują na lekcjach informacje wyszukiwane w internecie. W jaki sposób mogą się nauczyć oceniać rzetelność, wiarygodność i użyteczność informacji, do których mają dostęp?

W krajach uczestniczących w badaniu ICILS 2023 średnio 63% nauczycieli wskazało, że potrzebuje doskonalenia zawodowego, aby lepiej wspierać kompetencje uczniów w zakresie oceny wiarygodności informacji publikowanych w internecie. Przygotowany materiał prezentuje najważniejsze wnioski z Międzynarodowego Badania Kompetencji Komputerowych i Informacyjnych ICILS, które odbyło się w 2023 roku. Zawiera także przykład zadania, które może pomóc uczniom rozwinąć umiejętności oceny informacji kluczowe z perspektywy ich funkcjonowania w cyfrowym świecie.

Średnio **16%** uczniów

w krajach uczestniczących w badaniu ICILS 2023 umiało rozpoznać przynajmniej jedną z czterech kluczowych przesłanek wskazujących, że informacja zawarta na stronie internetowej może być niewiarygodna.

1. Brak podanych źródeł lub danych pomagających ocenić wiarygodność

Przykładowa odpowiedź:
Tekst nie pokazuje, skąd pochodzi informacja.

2. Informacje mają na celu sprzedaż danego produktu, więc mogą być nieprawdziwe

Przykładowe odpowiedzi:
To jasne, że to reklama, która ma zachęcać do kupna tabletek.
Celem jest sprzedaż tabletek.

○○○
<
>

+
□

[OregaLife]

Dziki oregano rośnie na skałach w górach basenu Morza Śródziemnego, co sprawia, że jest bogate w pierwiastki śladowe. W przeciwieństwie do oregano pochodzącego z uprawy, skład dzikiego oregano nie jest zubożony. [OregaLife] to połączenie czystego, wysokogórskiego dzikiego oregano z *Rhus coriaria*, organicznym sproszkowanym czosnkiem i organiczną sproszkowaną cebulą.

Kliknij tutaj, aby kupić.

Skontaktuj się z nami

Sprzedaz:
sprzedaz@oregalife.icils

Biuro główne:
biuroglowne@oregalife.icils

Toksyny
W powietrzu, którym oddychamy, jest wiele toksyn, a nasze płuca nie mają naturalnych mechanizmów obrony przed nimi.

Płuca
Płuca ulegają podrażnieniu i obrzękowi w kontakcie z toksynami.

Rekomendacje
Używałam tego produktu i byłam z niego bardzo zadowolona. Sprawdził się w przypadku objawów obrzęku płuc. Pomógł mi, gdy antybiotyki nie działały.

Badania
Nasz doświadczony zespół badaczy uznał, że [OregaLife] to najskuteczniejszy produkt, jaki kiedykolwiek stworzono, aby pomóc ci łatwiej oddychać.

4. Uwzględniono tylko jedną anonimową rekomendację

Przykładowe odpowiedzi:
Nie wiadomo, kto napisał tę opinię.
Jest tylko jedna opinia od klienta.

3. Brak niezależnych badań

Przykładowe odpowiedzi:
Oni prowadzą swoje własne badania.
Producent nie zatrudnia osób zewnętrznych do badania swoich produktów.

Określ kryteria, które można zastosować do oceny wiarygodności informacji

Uczniowie często korzystają z informacji znalezionych w internecie, ale czy równie często sprawdzają ich wiarygodność?

Aby wyrobić w uczniach nawyk sprawdzania wiarygodności źródeł informacji, prowadząc lekcję, możesz zwrócić uczniom uwagę na opisane poniżej zagadnienia. Zaproponowanych pytań można użyć na różnych przedmiotach i podczas omawiania różnorodnych treści. Można je pogrupować według następujących kryteriów:

Rzetelność

- Jakie dane przedstawiono na poparcie tej informacji?
- Czy można je zweryfikować pod kątem autentyczności i rzetelności?
- Czy można znaleźć informacje o tym, że materiał został sprawdzony przez redakcję lub w inny sposób zweryfikowano jego rzetelność?

Autorytet

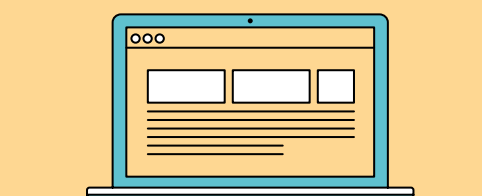
- Jakie są kwalifikacje lub przygotowanie merytoryczne twórcy informacji?
- Czy twórca informacji jest związany z wiarygodną organizacją lub instytucją?

Obiektywność

- Czy mamy do czynienia z sytuacją, że opinia przedstawiona jest jako fakt bez podania dodatkowych danych?
- Czy podana informacja, jeśli to zasadne, uwzględnia różne punkty widzenia?
- Czy informacja jest kompletna? Czy nie pominięto ważnych danych?
- Dlaczego podano tę informację? Kto korzysta na jej udostępnieniu? Czy to ma wpływ na jej wiarygodność?
- Czy na stronie są zamieszczone reklamy? Czy są wyraźnie oznaczone i oddzielone od innych treści?

Aktualność – dla informacji, które tego wymagają

- Kiedy zamieszczono informację?
- Kiedy informacja została ostatni raz zaktualizowana?

Średnio **63%** uczniów

w krajach uczestniczących w badaniu ICILS 2023 wskazało, że nauczyli się (w stopniu umiarkowanym lub dużym) oceniać wiarygodność informacji znajdujących się w internecie w szkole

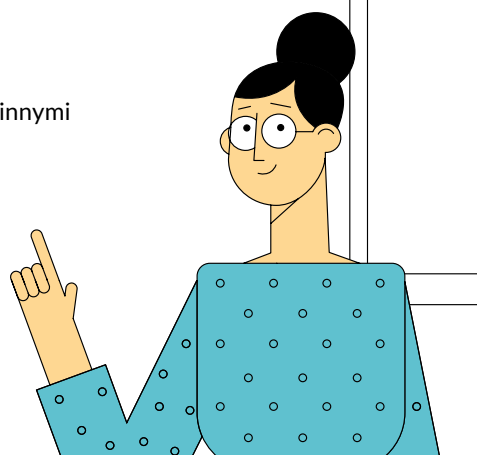
Średnio **68%** uczniów

w krajach uczestniczących w badaniu ICILS 2023 wskazało, że nauczyli się (w stopniu umiarkowanym lub dużym) oceniać wiarygodność informacji znajdujących się w internecie poza szkołą

Pokaż uczniom, jak sprawdzać wiarygodność informacji opublikowanych w internecie

Możesz aktywnie zachęcać uczniów do weryfikowania wiarygodności informacji wyszukanych w internecie. Ważne jest sprawdzanie:

- ✓ czy na stronie podane są źródła informacji i czy są one rzetelne,
- ✓ czy podawane dane są poprawne, w tym poprzez zestawianie ich z innymi źródłami,
- ✓ czy na stronie znajdują się informacje, np. w zakładkach „o stronie” lub „kontakt”, pozwalające ustalić, kto ją stworzył,
- ✓ czy szczegółowe treści pochodzą z wiarygodnych źródeł,
- ✓ kiedy strona została utworzona i czy jest aktualizowana,
- ✓ jakie są opinie ekspertów lub komentarze na temat informacji zawartych na stronie.

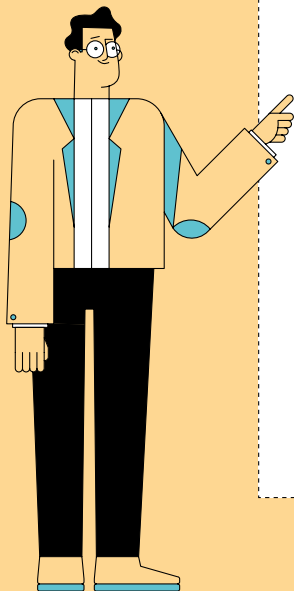

Średnio **24%** uczniów

w krajach uczestniczących w badaniu ICILS 2023 potrafiło wskazać co najmniej jedną czynność, którą mogą wykonać, aby sprawdzić, czy dana strona internetowa jest wiarygodnym źródłem informacji.

Średnio **4%** uczniów

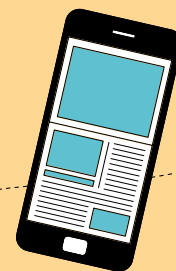
w krajach uczestniczących w badaniu ICILS 2023 potrafiło wskazać dwie czynności, które można wykonać, aby sprawdzić, czy dana strona internetowa jest wiarygodnym źródłem informacji.

Jak ocenić, czy uczniowie potrafią zweryfikować informacje?

Kiedy uczniowie skończą zadanie obejmujące korzystanie z cyfrowych źródeł informacji, możesz wykorzystać wskazane w tym materiale kryteria oceny wiarygodności informacji, aby sprawdzić, czy potrafią zweryfikować treści znalezione w internecie. Kryteria możesz odnieść do danych zebranych przez uczniów lub do działań, jakie podjęli, aby sprawdzić poprawność określonych informacji. Wskazywanie wprost kryteriów oceny wiarygodności informacji pomaga je utrwalić jako narzędzie do zastosowania w różnych sytuacjach.

W ¾ krajów uczestniczących w ICILS 2023 stwierdzono, że temat oceny wiarygodności źródeł informacji dostępnych w internecie jest obecny w podstawach programowych i powiązany z celami kształcenia.

WIĘCEJ INFORMACJI

ICILS bada uczniów w ósmym roku edukacji szkolnej, a więc mających 13-14 lat. W badaniu uczestniczą nauczyciele różnych przedmiotów, na których wykorzystywane są kompetencje cyfrowe, uczący w oddziałach klasy ósmej. ICILS 2023 to trzecia edycja tego badania, pierwsza edycja odbyła się w 2013 roku.

Edukacja w zakresie umiejętności cyfrowych w różnych krajach bywa prowadzona zarówno w ramach samodzielnego przedmiotu, jak również podczas innych lekcji w szkole. To dlatego w badanie zaangażowani są nauczyciele różnych przedmiotów.

Krytyczna ocena rzetelności, wiarygodności i użyteczności informacji ze źródeł cyfrowych to podstawowe umiejętności uczniów poruszających się w coraz bardziej cyfrowym świecie. Umiejętności te są przedmiotem badania ICILS.

Materiał powstał na podstawie raportu międzynarodowego ICILS 2023: An International Perspective on Digital Literacy: Results from ICILS 2023 (red. Julian Fraillon).

Tekst: Julian Fraillon (IEA)

Adaptacja
językowa:

Materiał stanowi tłumaczenie i adaptację wersji angielskiej opublikowanej przez IEA. Materiał został przygotowany przez Annę Chomczyńską-Czepiel (IBE PIB) na użytek IBE PIB w ramach projektu „Przygotowanie i realizacja międzynarodowych badań edukacyjnych w obszarze kompetencji kluczowych” finansowanego ze środków Unii Europejskiej i środków budżetu państwa (program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego). Materiał po tłumaczeniu i adaptacji nie został zweryfikowany przez IEA i IEA nie ponosi odpowiedzialności za jakiegokolwiek nieścisłości, pominięcia lub różnice między wersją polską a wersją oryginalną.

Projekt graficzny: Jane Mack (IEA),
Jasmin Schiffer (IEA)

© 2024 Stichting IEA Secretariaat Nederland